

CAKAVA E DUA NA TUVATUVA

GET READY

.govt.nz

E baleti cei na ituvatuva qo?

Lewe ni matavuvale

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

E dua beka e gadreva na veivuke vakatabakidua?

E dua beka na lewe ni nomu matavuvale ena gadreva na veivuke me dro kina, se e tiko voli e vale ena gauna ni leqa tubukoso? E dua beka e dau vakararavi ki na misini ni veitosoyaki se misini ni veiqraravi vakavuniwai se dua tale na misini ni veiqraravi vakatabakidua? E dua beka e dau vakararavi ki na wainimate ka lewai vakavuniwai? E tiko beka vei koya na kena levu me rauti koya ena loma ni tolu na siga se sivia se so tale na ka e rawa ni vupei koya ke sega na livaliva?

E so beka na gonedramidrami se gonelalai?

E tiko beka vei iko na pikini, medra sucu pouta ni gone, etc. me rauta e tolu na siga se sivia ke sogo na sitoa kei na gaunisala? E tiko beka vei iko na veika e gadrevi ena loma ni dua na kato ni vakasosolo kevaka ko mani gadreva tale ga mo biubiu vakasauri?

E tiko beka nomu manumanu susu?

Na nomu manumanu era nomu i tavi, ka dodonu mo okati ira ena nomu tuvatuva ni gauna ni leqa tubukoso. E tiko beka vei iko na kakana kei na wai me rauta e tolu na siga se sivia? E tiko beka vei iko na kedra vale mera tawa kina me rawarawa nodra kau ka maroroi kina? E tiko beka e dua e na rawa ni maroroi ira na nomu manumanu kevaka ko sega ni rawa ni yaco ki vale?

E dua tale beka e gadreva na veivuke?

E tiko beka e so nomu tokani, vuvale se o ira dou tiko veitikivi ka ra na gadreva beka na nomu veivuke ena nodra vale ena gauna ni leqa tubukoso se mera vukei mera vagalalataki?

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Veitaratara Yaga

Dau qirita na 111 ena gauna ni leqa tubukoso. Nanuma vinaka na naba ni talevoni ni gauna ni leqa tubukoso ni nomu metabose ni tauni, valeniwai/vuniwai, taukei ni vale, kabani ni inisua, kabani ni livaliva, koronivuli ni gone lalai/koronivuli, cakacaka kei ira na lewe ni nomu matavuvale.

Yaca: Veivuke ni Gauna ni   Tukutuku ni 111
Leqa Tubukoso   Veitaratara:

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Kevaka eda sega ni yaco rawa ki vale

Nodatou vanua ni sota

Evei dou na sota kina kevaka dou sega ni veitaratara rawa ka dou sa veitawasei ena gauna e yaco kina e dua na leqa tubukso? O na yaco vakacava i kea?

Biuta tale ga na itukutuku ni vanua e tiko kina kei na kena ivakamacala.

O cei ena lai kauti ratou mai na gone?

Ke o sega ni rawa ni kauti ratou na gone mai koronivuli, koronivuli ni gone lalai, etc., ocei ena cakava qori? Ratou sa kila tiko beka na luvemu? Sa tiko beka vei ratou na koronivuli / koronivuli ni gone lalai na kena itukutuku?

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Kevaka eda sega ni veitaratara rawa

O na lako vei cei (e dua e tiko ena taudaku ni tauni ke mani leqa na sala ni veitaratara ena talevoni)?

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Yaca: Tukutuku ni
Veitaratara:

Eda na kunea na itukutuku totolo kevaka

O na kunea vakacava na tukutuku/sala ni veitaratara totolo duadua? Na siteseni ni retio cava o na vakarorogo kina? Na website kei na tabana ni veitaratara vakaitikotiko cava ko na raica?

Siteseni ni retio/website/so tale na
sala ni veitaratara ena internet:

Siteseni ni retio/website/so tale na
sala ni veitaratara ena internet:

Siteseni ni retio/website/so tale na
sala ni veitaratara ena internet:

Kevaka eda tao tu e vale

E sa vakarautaki tu e so n aka me vupei kemudou ena gauna ni leqa tubukoso?

Na kakana kei na wai ka rauta e tolu na siga se sivia (me baleti keda kece ka wili kina ko ira na gone lalai kei na manumanu susu)? Cina livaliva, retio, kei na batiri me baleti rau ruarua?

Veika ni veiqraravi taumada/wainimate kei na yaya ni veiqraravi vakavuniwai? E sega ni gadrevi mera biu vata kece tu ena dua na kisi levu, mo na kunei ira vakarawarawa ena loma ni butobuto.

Vola na itukutuku matailalai ni vanua era tiko kina na veika ogo

---

Eda kila beka na sala ni kena sogo na wai, boko na livaliva kei na kasi?

Sogoti iratou ga kevaka ko nanuma ni na cila na kasi, leqa na paipo, leqa na wanilivaliva se o vakasalataki mai vei ratou na kena tabana. Kevaka o bokoca na kasi, o na gadreva e dua na kena dau me dolava tale.

Na itukutuku ni kena sogo na wai, kasi kei na boko ni livaliva

Ke boko na livaliva

Na cava ena gadrevi mo cakava ke boko na livaliva?

O na vakasaqa, vakatakata, se rai vakacava ena bogi (kakua ni vakayagataka na kadrala ni rawa ni vakavu kama)? E tu beka vei iko e so na ilavo qaqa ke mani sega tu ni cakacaka na misini ni baqe?

Vola na veika e gadrevi mo dou cakava vakavuvale

Ke sega na wai

Na cava ko na gadreva mo cakava kevaka e sega na wai?

E sa vakatawani tu beka na wai ni gunu me veirauti (tolu na lita me baleta e dua na tamata ena loma ni dua na siga me yacova e tolu na siga se sivia)? Sa tu beka na wai me baleti ratou nomu manumanu susu? Na wai cava o na vakayagataka ena vakasaqa kei na savasava? Na wai cava o na vakayagataka ena valelailai?

Vola na veika e gadrevi mo dou cakava vakavuvale

Kevaka e gadrevi meda biubiu vakatotolo

Sa tiko beka nomudou kato ni vakasosolo?

E dua beka e tiko vua e so na kato ni vakasosolo* de mani gadrevi mo dou biubiu totolo? E vale, ena vanua ni cakacaka, ena motoka?

*E dua na kato lailai ni sulu katakata, cina livaliva, retio, kato ni veika ni veivuke taumada, kakana mamada kei na wai.

Vola na itukutuku matailalai ni vanua e tiko kina na kato ni vakasosolo

---

Eda na lako ivei?

O na lako ivei ke mani gadrevi mo vagalala?

O na yaco vakacava ikeia? Ke o vakaitikotiko voleka e baravi, mo nanuma mo kua ni tiko volekata na vanua o na vakaleqai kina ke mani yaco na ualoka. O na tiko ivei ke ko na sega ni rawa ni lesu tale i nomu vale?

Vola na itukutuku matailalai ni vanua ko na lako kina ka ko na yaco vakacava kina